

Utvalgte kulturlandskap Jomfruland og Stråholmen

18.03.24

Lær din øy å kjenne og hvordan bevare naturmangfoldet.

Kompetanseplan - forvaltning av UKL området Jomfruland og Stråholmen.

Innledning/bakgrunn

Det er tradisjon på øyene at lokalbefolkningen deltar i skjøtsel av landskap og kulturminner. Enda flere er opptatt av hvordan vi kan bevare biomangfoldet. Mange unge mennesker, spesielt på Stråholmen, deltar i landskapspleien. Unge som eldre, synes dette er et meningsfylt arbeid og etterspør mer kunnskap om naturen de jobber med. De ønsker å kjenne mer til artene, enten det er markblomster, insekter eller fugl. De økologiske sammenhenger, som det ikke alltid er så lett å få øye på, er også et område som forundrer mange. Andre er opptatt av kulturminner og hvordan vi kan bevare gamle bygninger, steingjerder og andre av utmarkas kulturspor fra våre forfedre. Kulturhistorien skal hjelpe oss på veien.

Store deler av øyene er nasjonalpark. De tilstøtende områdene, som Utvalgte kulturlandskap ved grunneierne har et særlig ansvar for å forvalte, har også store naturverdier. Disse har blitt til gjennom mange hundre år, brukt og skjøttet av tidligere generasjoner. Det er derfor et stort ansvar lokalbefolkningen har med å forvalte arealene med det rike biologiske mangfoldet. Vi som lever i dag ønsker også at våre etterkommere skal kunne nyttiggjøre seg landbruksområdene til matproduksjon og samtidig oppleve en særdeles rik og bevaringsverdig natur.

For å kunne forvalte øyenes naturrikdommer på en god måte trengs det bred kunnskap. I samarbeid med nasjonalparken ønsker UKL Jomfruland og Stråholmen å tilby seminarer/kurs over en treårs periode. Målgruppen er både grunneiere og andre som frivillig ønsker å delta i skjøtselen eller bare lære mer om det gamle kulturlandskapet og hvordan vi kan bevare dette. Det blir samlinger med fagfolk, markvandring, kurs i restaurering av kulturminner mm. Samlinger, seminarer og befaringer vil foregå i sommerhalvåret. Det tilbys relevant litteratur for dem som ønsker å fordype seg i stoffet. Begge øyenes natur vil bli brukt i formidlingen og første seminaret blir på Stråholmen 21. juni 2024. UKL Jomfruland og Stråholmen har utarbeidet en foreløpig 3-årig studieplan. Den vil trolig bli endret, avhengig av ønsker og interesse til deltakerne. Vi håper å få tiltaket finansiert av midler fra UKL, nasjonalparken og andre. **Det ønskes en snarlig respons fra dem som kan være interessert i å delta eller motta e-post om**

arrangementer knyttet til kompetanseplanen. Navn og e-post sendes til Torstein Kiil. E-post:vikii@online.no

tlf. 99595419

Kompetanseplan. Skjøtsel og annen forvaltning av landskap og kulturminner.

Denne kompetanseplanen har til formål å definere mål og tiltak for et treårig program for kunnskapsoppbygging knyttet til natur- og kulturarven. Målgruppen er grunneiere, frivillige/andre interesserte og representanter for kommune, fylkeskommune og statsforvalter. Hvilke seminarer og kurs folk ønsker å delta på må man selv velge. Men i løpet av perioden vil man søke å formidle et bredt spekter av tema.

Mål for programmet: Deltakerne skal etter gjennomføring ha god kjennskap til øyenes biologi og naturverdier. Tidligere tiders bruk av arealene, samt erfaringer med skjøtsel og annen forvaltning skal gjennomgås. Kunnskap om kulturarven og bosettingshistorien skal formidles, herunder gårdsbebyggelsen og annen eldre bebyggelse. Øyenes tidligere og nåværende næringsveier, som landbruk, fiske, los virksomhet og annet skal belyses. Deltakeren skal ved avsluttet kurs ha god kjennskap til hvordan man ved god samhandling mellom eiere og frivillige og offentlige myndigheter kan forvalte og bevare disse verdiene for fremtidige generasjoner.

Tiltak

Det planlegges arrangert seminarer og andre samlinger, fysiske og på nett. Her må forventes justeringer underveis, avhengig av deltakernes ønsker og behov.

Seminarer og andre samlinger vil vekselvis bli holdt på Jomfruland og Stråholmen. Spesielle tema knyttet til natur, kulturarven og praktisk skjøtsel vil bli løftet frem i egne samlinger. Det vil bli tilrettelagt spesielle kurs for ungdom.

Foredragsholdere vil være fagfolk fra relevante miljøer. Lokalkunnskap og øyenes historie formidles av lokale representanter.

Tema/tittel	Sted	Målgruppe	Tid
UKL seminar Hvordan forvaltes Jomfruland og Stråholmen med ny UKL forvaltnings- plan, i og utenfor nasjonalparken.	Stråholmen	Alle, også eksterne fra nabofylker	21.juni 2024

Hvorfor driver vi landskapsskjøtsel?	Stråholmen	Spesielt ungdom	Juni/juli 2024
Kulturarven	Teams	Alle	Vinter 2025
Seminar – Erfaringer fra 15 år med UKL.	Jomfruland	Alle, også eksterne fra nabofylker	Juni 2025
Hvordan rydder og skjøtter vi i praksis. Bruk av mask. utstyr.	Jomfruland	Grunneiere og frivillige	Sommer 2025
Øyenes kulturhistorie	Teams	Alle	Vinter 2026
Seminar. Det biologiske mangfoldet.	Jomfruland	Alle	Juni 2026
Dagsamling med markvandring. Tema fugl	Jomfruland	Alle	Mai/juni 2026
Andre aktuelle tema	Teams	Alle	Vinter 2026/27

På markvandringene formidles kultur og natur.

Markfloraen og det biologiske mangfoldet.

Beitedyrene er en forutsetning for å kunne bevare de store naturverdiene.

Litteratur

Deltakerne oppfordres til å lese relevant litteratur underveis i studiet. Dette omfatter bl.a. tema som:

- Øyenes kulturhistorie
- Artskunnskap. Vegetasjon, markblomster, insekter, uønskede arter fugl m.fl.
- Økologi i kulturlandskapet. Samspillet mellom artene.
- Om beitedyrene, deres egenskaper og betydning for artsmangfoldet i nasjonalparken og øvrige arealer.
- Menneskenes skjøtsel av landskapet og hvordan man aktivt forvalter arealene.
- Samarbeid mellom befolkningen og myndighetene, herunder nasjonalparken.

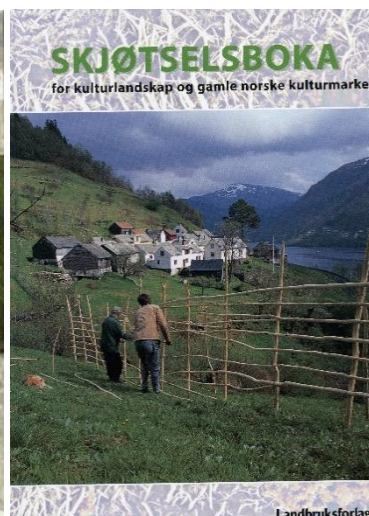
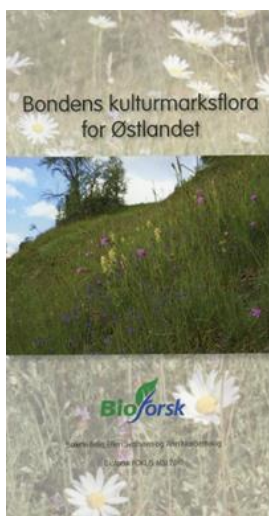
Anbefalt litteratur

Tittel	Forfatter	Kommentar
UKL forvaltningsplan 2024	Nibio	Planen forventes sluttbehandlet i kommunen sommeren 2024
Forvaltningsplan for nasjonalparken 2020		Planen gjelder formelt for nasjonalpark arealene, men har stor overføringsverdi også for tilstøtende områder.
Diverse fagrapporter nasjonalparken	Flere forfattere	https://www.nasjonalparkstyre.no/Jomfruland/publikasjoner/fagrapporter
Beiteplan for Jomfruland	Norsk landbruksrådgivning	Svært viktig plan for god og riktig beiting for hele Jomfruland.
Jomfruland boka	Håkon Finstad	Boka gir en god oversikt over Jomfrulands historie fra 1500- tallet
Stråholmen boka	Red. Torstein Kiil	Boka gir en god oversikt over Stråholmens historie fra 1634
Norsk flora og bondens kulturmarksflora	Nn og Bioforsk	
Skjøtselsboka	Fagbokforlaget	Hvordan de gamle kulturmarkene er blitt til, og hvordan vi bør skjøtte dem for at økosystemene deres skal kunne opprettholdes over tid.
På naturens skuldre	Anne Sverdrup-Thygeson	Spesiell god på økologi
Beitedyr i kulturlandskapet	Fagbokforlaget	

Folka og landskapet	Ellen Svalheim	«Arvesølvmodellen», en forvaltningsmodell som tar sikte på å bevare og sikre artsmangfoldet i det gamle kulturlandskapet.
Registrering av verdifulle kulturelementer på gårdsanleggene på Jomfruland	Finn Christensen	En beskrivelse av de gamle gårdsanleggene med rettleiding om restaurering og vedlikehold.

Støtte litteratur

Tittel	Forfatter	Kommentar
Jomfruland Fyrstasjon	Per Johnny Thoresen (utgiver Ivar Gundersen)	En god beskrivelse av fyrstasjonens historie.
Kysten Skogen Byen. 3 bøker utgitt til by jubileum 2016	Utgitt av Kragerø kommune Flere forfattere	Kragerø har en omfattende historie og Jomfruland og kysten er en del av den.
Bamblefiskerne- deres liv og virke	Langesund fiskarlag	Boka gir en god beskrivelse av fiskerne og deres livsgrunnlag.

Jomfruland og Stråholmen

UKL Forvaltningsplan

